

Nro 1.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBOL.

*Költ Bét s b e n Juliusnak 2 - dik napján 1793.
esztendőben.*

Prussia.

Különös constitutiója, avagy alkotmánya va-
gyon a' Prussiai Birodalomnak. Ottan épen
olyan szabados az uralkodó, mint Portugalliában,
Spanyól Országban, és az Orosz birodalomban,
még is leg kevesebbet sem mivel országának fun-
damentomos törvényei ellen. Mind elmejének te-
hetségére, mind világi szerentséjére nézve igen
nagy ember vólt *II Fridrik* király, de még
is leg kisebb változást sem tett ő édes attyának
I Wilhelm királynak systemájában, hanem csak
nagyobb tökéletességre vitte azt.

Ő alatta idejében, igen égyügyű volt a' királyi cabinét, néki is vóltanak ugyan ministe-
 rei, de tsak névvel nem pedig valósággal, az az, igen ritkán kért ő azoktól tanátsot, nem egye-
 bek, hanem égyedül a' királyi rendeléseknek végbe-
 vivői vóltanak azok ő alatta. A' minémű égyü-
 gyű volt az ő idejében az igazgatásnak formája, épen olly égyügyű volt a' törvényes dolgoknak folytatása is. A' leg szövevényesebb pernek is el kellett három esztendő alatt végeztetni, ritkán is lehetett ottan gazdag prókátort látni. Négy rendbeli lakosok vagynak a' Prussiai birodalom-
 ban, u. m. Nemesek, Tudósok, polgárok és pa-
 rasztok. A' nemeseknek az a' mások felett va-
 ló praerogativájok vólt és vagyon még most is, hogyha ők őseiktől réájok hagyatott ditsőséget tulajdon érdemeikkel is tetézték, mindenkor a' leg jobb hivatalokra alkalmaztatnak. E' mellett még avval a' praerogativával is birnak, hogy a' regementeknél a' leg szegényebb nemes ember fia is *Junkeré*, avagy cadetta leszen, és a' mint a' környül állások hozzák magokkal, két, három, négy, és kevesebb több esztendők múiván hadi tisztséget ér, és soha, ki vevén a' fejedelmi ágyakból születettek, égygyik a' másiknak eleibe nem tétettetik, hanem ha életben 's épségben marad, a' leg szegényebb nemes ifjú is generáliságot érhet. — A' tudós embereknek ottan leg nagyobb tekéntetek és betsületek vagyon, ha kéz pénzbeli fizetések is nintsen annyi mint másutt, de még is elegendő jövedelmek vagyon, tulajdon munkáságok által gyűjtött keresményeikből. A' polgárok között igen szép rend tartás vagyon, kevés az előjáró, még is nagy a' függés, jó a' politzia. Ki vevén Berlint, Potzdámot, Regiomontumot, Magdeburgot, és Baraszlót, minden városok a' katonai cantonokhoz tartoznak, az az, minden lakosoknak fiai, ki vevén a' tudósokat, kötelesek katonákká lenni, ha a' szükség és környül állások kívánándják. Hogyha a' kereskedő hat ezer tallért, az az, kilentz ezer fo-

rintot hagyhat férfi magzatainak, égygyik sem köteles a' katonaságra. — A' paraszt minden sartzoltatás nélkül meg fizetheti a' közönséges adót, hogyha a' földes urának törvényes munkáját végbe viszi, többet mivelni nem tartozik. — A' parasztság köteles a' katonaságra. A' melly parasztnak két fia vagyon, égygyiket katonának kell adni, ha három kettőt, ha négy hármát, 's a. t.

Minden lakos tartozik a' királynak adót fizetni, akár nemes, akár polgár, akár paraszt legyen az, ki vévén a' Tudósokat, kiknek leg nagyobb privilegiumok vagyon a' Prussiai Birodalomban. A' nemesek örökségeiktől, a' parasztok jövedelmeiktől. Leg közönségesebb adó az úgy neveztetett *Accisa*, az az, a' városokba bé vitetni szokott eleségtől való fizetés, de a' melly érezhetetlenül esik meg, és nem a' vevő, hanem az adó fizeti le. Minden eleségre tartozó dolgoknak az árra meg vagyon határozva, és éppen nem terhelheti az adó a' vevőket. Mellynél többet emélt meg valaki, annál többet fizet a' királynak, és így leg többet adóznak a' nagyurak, leg kevesebbet a' szegény emberek, a' kiknél a' consumtio is kevés s. a. t.

Illyetén kaptára akarja ütni *II Wilhelm* a' déli Prussiát is, az az, Lengyel országnak azt a' részét, mellynek birásához minap *jure fortioris* jutott vala. Múlt hólnapnak kezdetében oda küldetett királyi parantsolat szerént, tartozik minden lakos, akár nemes, akár polgár, akár paraszt legyen az, igazán fel adni 1. Mitsoda öröksége vagyon, és minémü jusson birja azt. — 2. Mennyi jövedelme vagyon abból esztendönként. 3. Mennyit consumal maga, mennyit küld a' városi piatzokra? — 4. Miből áll öröksége, vagynak é szántó földjei, kaszáló rétjei, halas tói, vadas kertei, erdei, s. a. t. — 5. Mennyi hód földje vagyon, hány mérőt szokott egy hód földbe vetni, 's mennyi termése vagyon? — 6.

Hová szokta azt el adni küldeni, mitsoda árron adhattya el. — 7. Mimódon, és kik által szokta szántó földeit, rétjeit, erdeit mivelteni. — 8. Hány napot szolgál eztenként a' jobbágy földes urának. — 9. Mitsoda birtoka vagyon jobbágyának, hány föld szántó földje, kaszáló 's legelő rétje s. a. t. — Mit fizetett eddig a' polgár és a' paraszt a' közönséges kasszába. — 11. A' kereskedő mivel kereskedik, hol veszi portékáját, hol szokta el adni, jár é közönséges vásárookra és hová, mennyi nyeresége vagyon egy egy tikkelyből, kereskedik é külső nemzetekkel, mennyi töke pénze vagyon s. a. t. — Harmincz és egynéhány tikkelyből áll ez a' királyi parantsolat, mellyre a' ki egyenesen, és igazán nem fog felelni, el titkolt jószágát, és jövedelmét el fogja veszteni.

Övezes dolgot tanulhatunk az eddig valókból.

1. A' Prussiai Birodalom igazgatás formájának summáját.
2. Hogy minden Prussiai tartományokban egyenlő az igazgatásnak formája.
3. Hogy a' déli Prussianak lakosai is azon lábra fognak állittatni, mellyen állanak a' Prussiai Birodalomnak régi lakosai.
4. Hogy az el foglaltatott Lengyel tartományokban lakó nemesek nem fognak ennekutánna olly könnyen élni, mint eddig éltek, hanem ök is fognak örökségeiktől fizetni.
5. Hogy a' Lengyel praerogativától bútsút kell nékiek venni.

Északi Amerika.

Úgy gondolkozánk, és némelly környül állások is azt mutattyák vala, hogy a' szabad-

tságnak e' folyó században ismételtsé lett első
szülött leánya, az északi Ámerikai 13 tartomá-
nyokból álló közönséges társaság vagy egygy,
vagy másféleképen segiteni fogja a' Frantziákat.
Ellenkezöt mutat a' nevezett Ámerikai közönsé-
ges társaság, fő kórmány széke Elöülőjének *Wa-*
schingtonnak múlt Aprilisben ki adott manifestu-
ma, melly ekképen vagyon: " Mivel nyilván
„ vagyon, hogy egygy részről *Austria*, *Prussia*,
„ *Szárdinia*, *Nagy Britannia*, és a' *Frigyes*
„ *Belgyiom*; más részről pedig a' *Frantziák*
„ között háború vagyon, és mivel az égygye-
„ sült Ámerikai Statusoknak közönséges javok
„ azt kívánnyák, hogy a' hadakozó hatalmatsá-
„ gok iránt egyenes szívüséggel és szin mutatás
„ nélkül való hiveséggel viselleyék magokat: illen-
„ dőnek lenni itiltem, az Ámerikai égygyesült
„ Statusoknak akarattyokat ki nyilatkoztatni, és
„ és az égygyesült tartományoknak minden lako-
„ sait arra inteni, hogy a' fellyebb nevezett ha-
„ talmatságok iránt hasonló indulattal viseltesse-
„ nek, és semmit ne mivellyenek, a' mi ezen
„ közönséges társaságnak akarattyával ellenkez-
„ ne. — Eggyfzersmind mindeneknek tudtokra
„ adom, hogy a' melly Ámerikai lakos a' neve-
„ zett Hatalmatságok ellen ellenségesképen vise-
„ léndi magát, avagy ollyatén eszközöket vijénd
„ nékiek, mellyek a' nemzeteknek újabb szoká-
„ sok szerént meg tiltatott dolgoknak tartatnak,
„ azok tellyeséggel nem biztathattyák magokat
„ az égygyesült tartományoknak védelmezésével,
„ és minden előjárók kötelesek lesznek az illyetén
„ személyek ellen panaszt tenni. s. a. t. Ennek
„ bizonyságára kívántam az égygyesült Ámerikai
„ Statusoknak petsétét ezen levélre fel ütni, és
„ tulajdon kezem alá irásával meg is erősíteni.
Irtam Filadelfiában Sz. György havának 22 nap-
ján, Szabadtságunknak 17 esztendejében.

Gen. Waschington.

Orosz Birodalom.

Múlt Májusnak 20 napján, u. m. az ó kalendáriom szrént, Sz. Miklós napján iktattatott bé az Orosz anyaszentegyház égyeségébe a' Bádeni hertzeg kis aszszony *Louisa Mária Augusta*, *Károly Lajos* Bádeni örökös hertzegnek leánya, *Sándor Paulovits* Orosz nagy hertzegnek eljegyztetett mátkája (a). A' meg kenést a' Novogorodi és Pétersburgi Patriarka vitte végbe. A' szokás szerént meg változtatván a' hertzeg kis aszszonynak eddig vólt neve, *Elisabetha Alexievnának* neveztetett. A' Liturgiának végbe menetele után maga az Orosz Császárné a' szent képeknek tiszteletére, és az úri vatsorának vételére vezette az említett Bádeni hertzeg kis aszszonyt. Következett napon vólt az öszve párosítás, mellyet fényes vendégség követett.

Svécia.

Stokholmból Svéciának fő és anya városából az a' hir érkezett hozzánk, hogy egyy tenge-

(a.) Ez a' *Sándor Paulovits* Orosz nagy hertzeg, *Paul Petrovits* Orosz örökös nagy hertzegnek első szülött fia II *Katalin Császárné* nak unokája. Minden örökös birodalomban különös nevek vagyon a' korona örökösöknek. *Portugalliában* *Brasiliai* Printznek; *Spanyól Országban* *Asturiai* Printznek; *Frantzia Országban* *Delfinusnak*; *Angliában* *Valesiai* Printznek; *Prussiában*, *Dániában*, *Svéciában*, *Nápolyban*, *Szárdiniában*, *Koronás* Printzeknek; *Magyar Országban* *Austriai* örökös fő

TÓLDALÉK

A Magyar Kurir I. Darabjának

utolsó Arkusához.

Nemtsak más pallérozott nemzeteknél, hanem hazánkfiak között is találtattak, és találatnak még most is oly nagy tudományú és érdemű férfiak, a' kik szélesben ki terjedett ismeretek és tapasztalásaik által halhatatlan nevet és emlékezetet szerzettenek önnön magoknak. Nem utolsó helyet érdemlett magának ezek között, múlt Sz. György havának 15 napján elhunyt nagy tálentomú hazánkfia P. *Szentmártonyi Ignácz*, a' ki nemtsak Európában, hanem Amérikanak távoly fekvő tartományaiban is, elegendőképen ismeretessé lött elméjének gazdag kintsei által. — Ahozképest meg érdemli, hogy mind érdemeire, mind imitt amott szenvedett szerentsétlenségeire, de azok között mutatott filosofusi álhatatóságára nézve, a' mennyire lehet summásan, de értelmesen elő adjam életének, és külömb-küliömb-féle vizzontagfágainak historiáját.

Hól és mitsoda szüléktől születtetett légyen e' világra, minthogy a' nékem küldetett irásban fel nints jegyezve, én sem tudom meg határozni: annyit mindazonáltal tudok rólla, hogy virágzó ifjuságának arany esztendeit a' Horváth Or-

szági iskolákban töltötte el, és, minekutánna iskolai tudományait el végezte volna, a' Jesus nevét viselt szerzetes rendbe állott bé, holott természeti hajlandóságainak vezérlése után halgatván, minden kedvét és tehetségeit a' Mathesisnek tanulására fordította. Ennek gyengébb részeiben meg nem állapodván, az Astronomiának, az az, égi tsillagzatokról való tudománynak gyakorlásába botsátkozott, és olly rendkívül való előmenetelt tett abban, hogy eggy idejű társai között senki is őtet felül nem múlta, hozzá hasonlók pedig igen kevesen találtattanak.

Azonközben perlődés támadván a' Spanyol és Portugallus nemzet között, némelly Amerikai tartományaiknak határai miatt, ditsőséges emlékezetű édes Anyánkhoz *Mária Terésiához* folyamodott az akkor élt, és uralkodott Portugalliai király *V János*, de nem azért, hogy őtet fegyverével segittse, hanem hogy küldene néki eggy olly nagy tudóst, a' ki geometrica tudománya által végezné el a' két nemzet közt támadott villongást. Néhány tudósoknak ajánlásokból, a' kiktől t. i. el húnyt jó királyunk értekezett vala, Sz. *Mártonyi Ignátzra* esett a' sors, a' ki a' felséges parantsolatra útnak indulván, és szerentsésen el jutván Portugalliának anya városába Lisabonába, kégyelméssen fogadtatott *János* király által. Minekutánna ottan lett múlatása alatt mind a' Lusitaniai és Brasiliai nyelveket meg tanulta, mind a' réá bizatott dolognak szerentsés folytatására meg kívántatott eszközöket, királyi költségen Londonból magának meg szerzette volna, gazdagon meg ajándékoztatván, és rangjához illendő esztendei fizetést nyervén a' királytól, a' tenger tengely nélkül való repülő szekereére ült, és ment Brasiliába. Ottan is méltóképen fogadtatott a' tartománynak fő kórmányozójától, kinek parantsolattyára, leg elsőben is az Amazón nevű folyó víznek, mellynek hossza, a' Cordilleria magas hegyekről való ki fakadásától fogva az északi tengerbe való bé ömléséig 300, szélessége pedig 15 -- 18 magyar mélföldet foglal ma-

gában, és a' melly annak fel találójától *Orelhánanak* is neveztetik, és az abban tálaltatott apróbb és nagyobb szigeteknek meg mérésére fordította elméjét, és munkásságát.

Azonközben meg halván *János* Portugalliai király, és fia 1. *Jósef* ülvén a' királyi székre, a' Jesus szerzetesei nemcsak Portugalliában, hanem még az ehez tartozó Amérikai tartományokban is meg fogattattak, és kemény tömlötzökre hanyattattak. Ez a' szerentsétlenség érdeklette *Szentmártonyi Ignáczt* is, a' ki több Brasiliai Jésuitakkal égyetemben hajóra rakattatván, Lissabonába vitetett, és minden helyes ok nélkül elsőben egy külső városi ó palotába zárattatott bé, holott mint rab nyóltz esztendőket töltött el. Annakutánna mind ő, mind a' több Jésuitak olly setét föld alatt lévő tömlötzbe vettetett, mellyben 10 esztendőig sem eget sem földet nem látott, és riskasánál eggyébbel nem tapláltatott. Fülébe menvén *Mária Teresiának* a' Portugalliai Jésuitáknak szerentsétlenségek, mindjárt eszébe ötlött *Szentmártonyi Ignácz*, és meg parantsolta ottan múlatott követének hogy értekezne annak hollételéről és állapotjáról, és ha Jésuita társaival égyütt fogságra vettetett vólna, szabadítsa ki ötet abból, mint különös végbül oda küldetett emberét. — *Pombál* minister minden tudakozódáskor azt felelte, hogy ő semmit nem tud felöle, és azt sem tudja hová lett.

Illyen keserves fogságban vala P. *Szentmártonyi Ignácz*, mind addig, mig 1 *Jósef* Portugalliai király halála után, 1 *Mária* leánya kezdett vólna uralkddni, a' midön az említett minister előbbi méltóságától meg fosztattatván, és számkivetésbe küldettetvén, egész Portugalliában felnyittattanak a' tömlötzök, és a' ö gyülölségének sokat szenvedett áldozattjai vízfza-helyheztek előbbi szabadságaikba.

Illyenképen szabadúla ki P. *Szentmártonyi Ignácz* is 18 esztendőig tartott rabsagából, és az ott lévő Cs. K. követtől, B. *Lebzeltertől* 1000 forint úti költséget nyervén, bajos utazásai után ide Bétsbe érkezett, holott F. *Mária Terésia* ké-

gyes tekintete eleibe botsattatván, sok visszontag-
ságainak elő beszéllése által nagyon felbuzdította
ennek a' kegyes fejedelem aszfzonymnak érzeny
szívét. Innen Horváth Országnak nevezetes vá-
rosába Varasdba menvén, eggynehány esztendő-
kig ott mulatott, 's ott élt a' Jesus szerzetebeli pa-
póknak rendelt 300 forintból álló esztendei fizetés-
ből. Onnan testvérének fiához, *Szentmártonyi Ig-
nátz* Muraközi Bélitzai Plébanushoz es V. Archi-
Diaconushoz költözött, holott 9 esztendőig úgy
élt, mint illett egygy valóságos paphoz, prédikál-
lott, misét szolgaltatott, tanított, betegeket láto-
gatott, és készített halálra, eggy szóval, olly fegy-
hetetlenségben töltötte el életének utolsó eszten-
deit, hogy benne a' leg nagyobb irigység sem ta-
lálhatott volna gántsot. Ami keves jövedelme volt,
azt is jobb részént a' szükölködő szegények kö-
zött osztogatta ki, a' mit költson ki adott, attól
soka interest nem vett, sőt halálához közelgetvén
minden contractust, az az, kötelező leveleket szély-
lyel tépett.

Noha mély tudománnyal birt, de avval so-
ha senki előtt nem, ditsekédett, életének ki állott
visszontagságait is egyedül belső meg hitt barátai-
nak szokta meg beszélleni. Amitsoda példás volt
élete, éppen olyan volt életből való ki költözé-
se is. Néhány darab könyvek, és mathematicum
eszközökön kívül semmit nem hagyott maga után,
nem is lehetett eggy olly kegyes embernek, a' ki
minden világi boldogságot a' szükölködökkel va-
ló jótételben helyhezette. Eleteének 75 esztende-
jében holt meg, múlt Aprilisnek 15 napján, ejfél
előtt 11 órakor.

Ennek a' nagy hazáfinak emlékezetére követ-
kezendő Epitaphiumot, az az, fej-fa irást kézi-
tettének szomorú attyafia, testver öttisének fel-
lyebb nevezett fia *Szentmártonyi Ignatz*, és Ne-
mes *Keresztúri József* volt udvari Agens úr a' meg-
hólnak igen kedves baráttya.

Hic . jacet .

IGNATIUS . SZENTMARTONYI .

Presbyter .

Si . corpus . spectes .

Patria . ei . Hungaria . fuit .

Sin . animum .

Orbis . universus .

Nobilis . stemmate . sed . magis . virtutibus .

Tullium . et Maronem .

Juvenis . sequutus .

Vir . Euclidi . totum . se . tradidit .

Hoc . duce .

Dum . vasto . ejus . ingenio . terrarum . spatia .

Angusta . fierent .

Ad .

Coelestes . Globos .

Astronomus . sese . extulit .

Vidit . hoc . Fama .

Nomenque .

Quod . patrio . jam . solo . notum . fecit .

Ad . Tagi . usque . littora .

Abstulit .

Sed .

Solius . Famae . proeconiis .

Rex . Joannes . non . credidit .

Ipsum . noscere . hominem . optavit .

Votis . annuit . Theresia .

Vidit . Ignatium .

D . IGNATII . Filium .

Rex . Joannes .

Vidit . amavit . in . Aulam . recepit .

Sed . non . solis .

Portugalliae . limitibus .

Nomen . viri . conclusum . fuit .

Ad . novum . adeo . orbem .

Penetravit .

Transivit . maria .

Favonio . non . minus . ac . Regia . gratia .
Velificantibus .

Brasilia . viro . applausit .

Magnusque . Amazon .

Huic . primum .

Non . sclopiis . et . tormentis .

Sed .

Dioptris . et . quadrantibus . armato .

Se . submisit .

Quave . parte .

Hispano . qua . item . Portugallo .

Pareret .

Id . non . marte . sed . arte .

Detectum . est .

Sed .

O . miseram . sortem !

Invida . Fata .

Et . Regem . abstulere . et . Ignatium .

Uterque . sepultus .

Ille . in . majorum . Mausolaeo .

Iste . in . profundo . carcere .

Ita .

Qui . solem . orientem . in . Europa .

Occiduum . in . America .

Viderat .

Postea . tribus . et . ultra . lustris .

Ne . uno . quidem . solis . radio .

Illustrari . poterat .

Ita .

Qui . immensa . Terrarum . spatia . dimensus . est .

Postea .

Vix . septem . cubitorum . ergastulum .

Nactus .

Sorti . suae . ingemuit .

Ingemuit . autem ?

Imo . vero .

Fretus . innocentia .

Vanasque . Pombalii . iras . ridens .
Fatum .

Quod . non . meruit .

Quodque . mille . alias . furoris .
Ministerialis . victimas .

Pressit .

Forti . animo . pertulit .

At .

Vindex . Dei . manus .

Pressae . innocentiae . opem . tulit .

Debilis . Rex . Josephus I .

Atrox . et . invidus . Minister .

Uterque .

In . tumulum . lapsi .

Ignatius .

Salvus . et . incolumis .

Emersit . e . tumulo .

Mors . eorum . huic . vitam . reddidit

Rediit . in . Patriam .

Et .

Qui . viriles . aetatis . dies .

Americanis . consecravit .

Ultimos .

Cognatis . Amicis . pauperibus .

Donavit .

Affabilis . erga . omnes .

Amicus . in . necessitate .

Consultor . in . rebus . dubiis .

Asylum . miserorum .

Omnium . ad . se . corda . rapuit .

Nunc .

Coelum . eum . nobis . rapuit .

Plenum . annis . meritis . virtutibus .

Vixit . annis . LXXV .

Fallor .

Tantum . LVII .

Neque . enim .

Anni . decem . et . octo .

Qui .

Ei . Olyssipone . tumulto .

Non . lapsi .

Sed . elapsi . sunt .

Pro . vita . reputari . possunt .

Obiit .

Quinta . decima . April . die .

Anno . vero .

M . D . C . C . X . C . III .

Sepultusque .

Belliczae . Insulae . Muraköz . Pago .

Cujus . curio .

Ignatius . junior . Szentmartonyi .

Nepos . defuncti .

Et .

Josephus . Keresztury .

Amicus . et . cultor .

Ut . perennis . tanti . viri . exstaret . memoria .

Hoc . posuere .

MONUMENTUM .

ri kösziklák közt hajókázó Orosz flotta, és egy-egy vitorlás nagy flotta indult el a' tengeren, és Stokholmal által ellenben fekvő *Alánd* szigetének ki kötő helyében szállott meg. A' flottán lévő oroszok szüntelen a' tenger mélységeinek vizsgálásában foglalatoskodván, nagy figyelmetességet okoztanak a' Stokholmi kormány székben, a' melly leg ottan parantsolatot küldött *Karlskronába*, az ottan fekvő hadakozó hajó seregeknek ki készítése véget. Egyszersmind az is ki hirdetett a' közönséges újság levelek által, hogy minden Svéciai katona tulajdon regementéhez menynyen. — Valamint a' Svekusok, úgy az Oroszok is mind a' szárazon, mind a' vizen nagy hadi készületeket tesznek. Hová tzelezzanak mind ezek, ki fogja a' jövendő idő nyilatkoztatni.

Frantzia Ország.

Azok az Ofztályok, a' mellyeknek képviselőit, a' Párisi N. Gyűlésnek Jacobinus tagjai megfogattatván tömlötzőkre hanyattattak, felettébb bosszonkodnak a' rajtok történt gyalázat miatt. Sokan kemény szóval, mások fegyverrel fenyegetik őket, elégtételt kívánnak magoknak adattatni. Kis Britannia fő városának *Rennesnek* polgári a' többi közt illyetén ki fejezésekkel éltenek a' N. Gyűléshez küldött levelekben: Eggy marokni másokon uralkodni akaró, és vért szomjúhzó istentelen emberek 25 millió lakosnak képviselőit

hertzegnek; az *Orosz* birodalomban pedig Nagy hertzegnek neveztetnek, a' királyi koronáknak örökösei. A' Német Birodalomban és Lengyel Országban, mint nem örökség szerént való országokban semmi örökös fejedelmek nintsenek.

jármok alá vetették. Gyakorta intettünk benne-
 „ teket, iszonyodtunk egymás közt való égyenet-
 „ lenségtektől, és perpatvarkodástoktól. A' nem-
 „ zetnek szava, mint valamelly ménydörgés fel-
 „ emelte magát, és bosszúállást hirdet tinéktek.
 „ Mit miveltetek az ellen a' nemzet ellen, a'
 „ melly réátok bizta maga szerentséjét s. a. t.
 „ Mit mivellyen hát most már a' nép is, fel tá-
 „ madjon é, ellenetek mennyen é Párisba? Igen
 „ is, de nem azért, hogy veletek hadakozzon,
 „ hanem hogy a' jó lakosokkal, mint attyafiak-
 „ kal magát égyyesítvén vissza adja a' meg sér-
 „ tetett nemzeti képviselőknek előbbi szabadtsá-
 „ gokat, tekinteteket és méltóságokat. „ s. a. t.

Juniusnak 10 napján tartatott ülésben adat-
 tatott a' N. Gyűlés tagjai eleibe az új Constitutio-
 nak el készítettésére való plánum. A' nép is na-
 gyon sürgeti annak végbe vitelét, hogy az által
 minden eddig uralkodott perpatvarnak, és lako-
 sok között naponként mind inkább inkább öreg-
 bedő égyenetlenségnek vége legyen.

Azok ellen, a' nemzeti képviselők ellen, a'
 kik a' N. Gyűlésnek hire, és engedelme nélkül
 Párist oda hagyták, *Juniusnak* 14 napján az a'
 végezés hozattatott, hogy hazájokhoz mutatott hű-
 ségtelenségekért számadásra vonattasának, és ha
 meg nem jelenendenék a' rendelt idő alatt, mások
 vétettefsenek fel helyettek. *Salmaria* városának,
 a' pártosok, avagy királyt kívánók által lett el vé-
 tetése nagy szeget ütött a' N. Gyűlés' fejébe, és
 leg ottan 1000 pattantyúsokat 's 48 ágyúkat ren-
 delt az oda léendő menetelre.

A' tömlötzre vettetett hadi minister *Bouchot*
 helyett, a' Rajna mellett fekvő Frantzia tábornak
 fő kormányozója *Beauharnois* (olvasd *Baharné*)
 Generál emeltetett azon méltóságra. Helyette
Houchard (olvasd *Husárd*) lett a' nevezett tábor-
 nak fő kormányozójává.

Custine Generál Camerakumból a' N. Gyűléshez küldött levelében keservesen panaszolkodott néhány jó hírét nevét ótsárló emberek ellen, nevezetesen azok ellen 1. a' kik azzal vádolták őtet, hogy Májusnak 17 napján az ellenséggel történt ütközetben tetemes hibákat tett volna, melly föl az azt mondja, hogy nállánál jobb és böltsebb rendeléseket senki sem tehetett volna, égyedül az a' hibája vólt, hogy nékie a' szerezte nem szolgált. — 2. Azok ellen, a' kik azt hányták szemére, hogy ő nékie asszony adjutánsa lett volna. Azt is meg beszéli levelében, mi adott legyen erre alkalmatóságot. Ez az asszony a' jelenvaló háborúban katonáskodott, és néhány sebeket is kapott az ütközetekben. Parantsolat érkezvén a' N. Gyűléstől a' táborozó seregeknél lévő nemzeti biztosokhoz, hogy az illyetén vitézkedő asszony személyek küldettetnének honnyaikba, ez a' nevezett asszony is el botsáttatott a' szolgálatból, mellyen ő meg keseredvén, hozzája ment panaszra, 's ebből származott volna az a' hir, hogy ő asszony adjutánst tart maga mellett (I.)

A' vólt Orleáni hertzeg, *Egalité Filep* Marsiliából, a' *St. Jeanni* (Sz. Jánosi) várba vitetett fogságba, holott semmit egyebet nem láthat a' tengernek zöld vizeinél egy vas rostélyos ablakon. Oda lett vitettése előtt, sok és veszedelmes dolgokkal vádoltatott, és azon végből kérdőre is vonattatott a' birák által. Az ellene fel tetetett vádok között ezek vóltak a' nevezetesebbek: — 1. Hogy ő ingerlette volna fel az Anglia ministeriumot a' Frantzia nemzet ellen való hadakozásra, olly fel tétellel, hogy kis Britannia el szakasztatván Fr. Orzágtól, mennyegzői ajándékba adattatna leányának, a' kit egy Anglus Printzel akar vala öfzve házasítani. — 2. Hogy ő egy milliom livrát igirt volna a' megholt *Mirabónak*, ha őtet Fr. Ország fő kórmányozójává tenné. — 3. Hogy ő néhány gonosz em-

bereket bérbe fogadott volna a' királyi familiának meg ölettetésére. — 4. Hogy az ő ingerléséből vonta volna ki *Dümourier* a' Fr. seregeket az Austriai Belgyiomból, hogy ekként útat nyithatna az Austriacusoknak Fr. Országba való szabados bé menetelre. — 5. Hogy ő lett volna leg főbb oka *XVI Lajos* király meg ölettetésének, olly véggel, hogy ekként útat készithetne magának a' királyi méltóságra. — 6. Hogy ő maga emberei által gyűlölséget, és égyenetlenséget támasztott az Orzágnak osztályaiban s. a. t.

Azok a' nemzeti Gyűlésnek tagjai, a' kikre az új Constitutiónak ki dolgozása vagyon biztatva, immár 18 tikkelyt készitettének el. Ezek között leg nevezetesebbek azok, mellyek a' közönséges társaságról, a' népnek fel osztattásáról, a' polgároknak állapottyokról, a' lakosoknak jussaikról, a' törvénytévő hatalomról, a' közönséges törvényeknek hozásokról, és ki hirdettetésekről, a' polgári, és főbenjáró törvényekről s. a. t. szóllanak.

Marsiliába el rontattatott a' Jacobinusoknak klúbja és a' N. Gyűlés által hivatalyaiktól meg fosztattatott előjárók, vissza tétettek tiztségeikbe. A' *Creuse* (*Crosa*) nevü Osztályban felettébb nagy éhség uralkodik, úgy annyira, hogy ha a' közönséges hireknek hitelt adhatunk, hat héttől fogva korpával, fa gyökérrel, és füvekkel élnek a' lakosok.

A' Luxenburgi győzedelmet, mellyet *Arlon* mellett vettének a' Frantziák az Austriai seregeken, mód felett nagyittyák a' nemzeti biztosok Párisban küldetett leveleikben. Azt irják 194 embernél több közülök meg nem hólt, és tsak 432 kapott sebet. *Arlonban* magában, az ő jelentések szerént 9000 zsák zabot 1500 tsomó szalmát, és ugyan annyi tsomó szénát, 250 zsák gabonát, 3 ágyút, és 5 munitiós szekeret nyertének

a' győzedelmesek. E' mellett négyed napig szüntelen ettenek és ittanak a' Frantziák a' lakosoknak ravásaikra. Generál *Brunet* is azt írta Olasz országból, ha hitelt lehet szavának adni, hogy győzedelmet vett a' Pedementziumi és Austriai seregeken, és 500 embert veztegettetett el közülök.

Anglia.

Londonból azt a' tudósítást vettük, hogy a' napnyúgoti Indiában lévő Fr. szigeteknek lakosai többnire mind el pártoltak a' Fr. új Constitutótól, és az Angliai óltalom alá adták önnön magokat (III.) — Egy Angliai rabló hajó, egy Amériikai kereskedő hajót vitt bé Plymouthba, melly nádméz, kaffét, és más ehez hasonló portékákat akart a' Frantziáknak számokra vinni. Ez a' hajó 100 ezer font sterlingre betsültek. (Egy font sterling telzen 8 forintot és 30 krajtzárt).

Hadi Történetek és Környül állások.

Olasz Országból érkezett tudósítások szerint múlt *Juniusnak* 8 napján egész erejekkel meg támadták a' Nizzai Grófságban lévő Frantziák *Anthion*, *Brois*, *Perus* és *Linier*e mellett táborozó egygyesült Pedemontziumi és Austriai seregeket, mellyek a' *Coyola*, *Brois* és *Albarea* tetőkre vonván magokat 17 egész óráig viaskodtanak az ellenséggel. Mind két részről sokan hüllottanak el ebben a' tsatában. Leg alább 3000 ember el esett és kapott sebet a' Frantziák közül.

Minthogy a' Pápai Birodalomban tett hadi készületek temérdek költségben kerültenek, úgy annyira, hogy kéntelenitetett ő Szentsége a' *Sixtus* kintses kamarájából; 500 ezer Scudit ki venni, és újjabban 600 ezer Scudira vagyonszüksége; arra való nézve kéntelen vólt ő Szentsége vert és nem vert aranyat és ezüstöt költsön fel ven-

ni. Ennekfelette tapasztalván azt is, hogy nem lehetne a' közönséges ellenségnek t. i. a' Frantziáknak a' Sz. Péter örökségébe való bé ütések-től félni: minden compániából 30 köz embert bocsátatott el. (IV)

Múlt hólnapnak 10 napján *Isolába* Mediolánumnak városába bé ütvén a' Frantziák, külömb-külob-féle kégyetlenségnek nemeit vittének végbe. Többi közt egy parasztnál erős töltéseket találván, a' templom óltárának szarvára akasztották ötet. (V).

A' *Marienborni* történetről, mellyről mi is két ízben tettünk immár emlékezetet, sok féleképen beszéllenek a' külső újság írók. Leg igazabban elő adja azt *Kalkreuther* Prussiai Generál Lajtenant a' ki egyátallyában tagadja, hogy a' réá ütött Frantziák részegek lettenek, és felső kériítőseiknek ki fordítása által mentenek volna a' tábori őrállásokon által. Mind itten, mind más történetekben vitézi módon viselték magokat a' Gr. *Wurmser* Generál regementéből való hufzárok. Nevezetesen *Buday Ignátz* kapitány úr, a' ki immár a' Török háborúban sok próbáit mutatta hadi tudományának és bátor szivének, itten is mások felett meg külömböztette magát. Nem a' kis újjomból szívtam én ezt a' hirt, hanem azon tanúbizonyság levélből, mellyet *Lajos* Prussiai Printz, a' *Weimári* hertzeg, Printz *Hohenloé*, és Gr. *Kalkreuther* Prussiai Generál tulajdon kezeik alá írásával méltoztattanak meg erősíteni.

Juniusnak 16 napján követett éjjel kezdődött el Moguntzia városa alatt a' futó sántzoknak ásatása, melly végre már annakelőtte néhány napokkal 15 ezer paraszt gyűjtetett öszve, kiknek rész szerént segítségekre, rész szerént pedig védelmezésekre 14 batalion gyalogság rendeltetett. Mindnyájan *Hechsthejm* alatt gyüllöttek öszve, holott 100 ostromló ágyúk vagynak ki vonatva. A' ki soha sem látta, miképen szoktak az erős várak ostromoltatni, még tsak ingyen sem képzelheti, mennyi fasinak, az az, tsomóban kötö-

tett vesszők, gyapjúval tömött zsákok, ásók, kapák, föld hordó kosarak, 's több tábori eszközök kivántalsanak ahoz. A' Prusiai király maga is közelebbről akarván Moguntziának ostromoltatását szemlélni, *Bodenheimi* Kvártélyát elhagyta és *Marienbornba* ment által, holott testőr-ző seregének első batalionnya teszen vigyázatot. Úgy hallatik, hogy már is két Fr. trombitás küldetett volna ki a' városból a' királyhoz, de mi végre, még eddig nem tudatik. Kétség kívül, előre képzelvén ők azt az írtództató veszedelmet, melly Moguntziát fogja követni, capitulációra akarnak az ott fekvő Frantzia kórmányozók lépni. Sok Prusus gyalog katonák jelentették immár magokat, hogy ők készek lesznek az első ostromhoz nyúlni, a' melly mindenkor leg veszedelmesebb szokott lenni.

Valenciennesnek formális ostromoltatása Juniusnak 18 napjára vala meg határoztatva.

Styria.

Múlt hólnapnak 12 napján olly nagy Isten itilete történt a' *Gréczi* kerületben *Pirkfeld* nevű mező városkában, mellyhez hasonlóra nem emlékeznek a' mostan élő emberek. Estéli 9 órakor igen sűrű fekete felhő gyűlvén öszve a' város felett, meg nyiltanak annak zuhogó tsatornai, és egynéhány szempillantás alatt annyi vizet okádtanak magokból, hogy az egész környék hasonló vólt a' tengerhez. A' hegyekről sebességgel le rohanó vizek, mindent valamit csak értek, házat, malmot, barmot, embert 's. a. t. mind el seprettének. A' renden feküdt szénáknak még csak nyomdoka se találtatott többé. A' vetést és fenn álló gabonát, nemtsak magát, hanem még a' földjét is néhány helyett eggy 's több ölnire ki mosták a' víznek hánkodó habjai, úgy annyira, hogy egynéhány elztendeig sem szántani, sem vetni nem lehet ottan. Sok háznak csak a' tetei láttattanak ki a' vizből, sokak-

nak fedeleit, másoknak oldalait, sokakat egészen elrontottanak, az azokon keresztül kórsúl járó vizek. Úgy hallatik, hogy sok emberek, de sokkal több barmok fúltanak meg a' hirtelen reájok rohant nagy vízben.

Jelentés.

Eddig ki jött újság leveleimben minden abban elő fordúlt homályos dolgokat meg magyaráztam a' Historiából, és Statisticából, melly methodus sokaknak tellyes meg elégedésekre vala, meg lévén orról győzöttetve, hogy sokkal nagyobb tökéletesség legyen keveset jól tudni, mint sokat rosszul. Többen találtattanak mindazonáltal E. Olvasóim közül olyanok, a' kik tsupán újságokat kívántak töllem. Ahozképest, hogy mind amazoknak, mind ezeknek kedveket töltsen, azt végeztem el magamban, hogy nem kedvezvén sem a' munkának, sem a' költségnek, ennekutánna egyedül történeteknek írásával fogom újság leveleimet bé tölteni, az azokban elő fordulandó homályos dolgokat pedig, különös tóldalék árkusban meg magyarázni, minéműet, minden második, harmadik, több és kevesebb hétben, a' mint t. i. a' dolgoknak minéműsége kívánándja, fogok újság leveleimhez ragasztani.

Azt is jelentem, hogy a' kik még ezen folyó esztendőnek kezdetében a' régi *Magyar Kurirra* 5 forintokat, és 30 krajtzárokat küldöttek fel, és Mártiusnak 19 napjától fogva az én újság leveleimet olvasták, azok 2 forintot küldjenek fel a' fel küldetett 5 forinthez és 30 krajtzarhoz, 's így olztán egész jövő új esztendeig olvashattyák újságaimat.

Doct. Decsy Sámuel.